

MARTTI PUTAALA

Joulun alla jätti syntymä- ja koti-kaupunkinsa Oulun ikuisiksi ajoiksi toimittaja Martti Putaala, oululaisen sanomalehtimieskoodin tunnetuimpia hahmoja itsenäisyytemme aikana. Hän oli kuollessaan 61 vuoden ikäinen, mutta ehti silti toimia sanomalehtityössä yli 40 vuotta, josta ajasta tosin osan kansakoulunopettajana, osan vapaana sanomalehtimiehenä. Tämän ajan kuluessa tuli oululainen ja pohjois pohjalainen yleisö tuntemaan nimimerkit Pudas, Eskon puumerkki ja Marttiinus, joiden taakse itse toimittaja kätkeytyi. Hänen sanomalehtimiestoimensa liittyi valtaosaltaan Kalevaan, jonka vuosikerrat sisältävät paljon Putaalan ja mainittujen nimimerkkien käsialoja, varmaan tuhansia pakinoita, kymmeniä runoja, satamäärin muuta kynänjälkeä. Moniin muihinkin lehtiin ja julkaisuihin hänen kirjoituksiaan on siroteltu, Pohjois-Suomen Sanomalehtimiesyhdistyksen vuosikirjaan Vesaiset, Kaltionkin palstoille kymmenkunta vuotta sitten jne.

Martti Putaala oli varsin omaläätäinen persoonallisuus, jonka elämänavaiheisiin — niin yksiä ratoja kuin hänen elämänsä ulkonaisesti kulkin — mahtui paljon. Hän nimittäin eli tämän elämänsä joka hermollaan, joka solullaan, voisi sanoa. Hänen voimakas taiteilijatemperamenttinsa loi koko ajan piiriä ympärilleen tai — hajoitti. Missä hän oli mukana, siellä oli keskustelua, elämää, väittelyä, siellä syntyi ideoita. Marttiinuksella oli hyvin monipuoliset lahjat. Hän oli syntynyt kirjailijaksi ja runoilijaksi, mutta hän oli lisäksi musikaalinen, hän oppi helposti kieliä ja eräästä niistä, esperantosta, tulikin hänen suuri rakkautensa äidinkielen rinnalla. Näille kahdelle kielelle omisti hän lähtönsä saakka enemmän aikansa. — Muistan oman lehtimieskauteni alkua ajoilta, 23 vuoden takaa, kuinka saavuttamattomina monet meistä pitivät Eskon puunmerkin päiväpakinoita. Marttiinuksen erilaisia kulttuuripakinoita jne. Näinä aikoina on taas paljon puhuttu Valkeasta kaupungista. Martti Putaalalle hänen syntymäkaupunkinsa oli todella VALKEA KAUPUNKI, jota hän rakasti, niin — yli kaiken kohtuudenkin, niin että hän ei nähnyt omassaan mitään rikkaa. Aikanaan, parhaina vuosinaan, juuri silloin, yli 20 vuotta sitten, hän kirjoitti sellaisia oululaisia ja kotiseutupakinoita, että

niille saa hakea vertaa. Sota-ajan raskas toimituspalvelu väsytti pakinoitsijan kuitenkin ennen aikojaan, mutta ei vienyt hänen intoaan paitsi milloin sairaus hänet hiljensi. Ns. "Oulun kieli" oli Putaalan erikoisen harrastuksen kohteena — olin sanoa "vanhoilla päivillä", vaikka Putaala nyt ei ehtinyt vanhaksi alkuunkaan eikä olisi kai koskaan vanhaksi sanan normaalissa merkityksessä tultukaan. Jos hän näissä murretutkisteluissaan joskus ekysi lioitteluihin ja ylisanaisuuteenkin, hän joka tapauksessa ehti tallettaa paljon arvokasta ja sen ohessa muuten kiinnostavaa kielimateriaalia ja piirtää kuvaa häviävästä vanhasta Oulusta.

Moni oululainen taiteilija-lahjakkuus on aikanaan saanut tukea ja ymmärtämystä osakseen juuri Marttiinus-Putaalalta, jolla oli kyky voittoa piillevätkin kyvyt. Nuori Tatu Vaaskivi oli eräs hänen suojattejaan — työskenteliväthän he lyhyen aikaa saman toimituksenkin hyväksi. Vaaskiven ensimmäisen elämäkerran kirjoittajalle tiesikin MP kertoa paljon asiaa valaisevaa. Puhuttelin Marttiinusta jo edellä kirjailijaksi ja sitä hän laadultaan oli. Eräällä tavalla ehkä erinäisten asioiden liiallinen helppous, kirjoittamisenkin helppous, sekä toisaalta olosuhteet, vaikeivat aina niin huonotkaan olleet, vaikuttivat, että kirjat jäivät kirjoittamatta. Pieni kirjanen, joka muutama vuosi sitten ilmestyi, ei enää edustanut oikeaa Marttiinus-Eskon puumerkkiä, niinkuin kirjoittaja itsekkin myönsi. Mutta voimat eivät enää riittäneet edes valikoimaan omasta tuotannosta sen parasta osaa kokoelmaksi. Tämä oli vahinko, tappio Oululle ja Pohjois-Pohjanmaalle.

Ja sitten MP yhtäkkiä, joskaan ei varoituksesta, lähti viimeiselle matkalleen. Hänen katseensa oli viimeisinä vuosina kääntynyt yhä enemmän sisäänpäin. Raamattu, kirjojen kirja, oli tullut hänen läheisimmäksi ystäväkseen. Voimme olla varmoja, että hän on päässyt todelliseen Valkeaan Kaupunkiinsa, jonka kanssa hän joskus — symbolisessa mielessä — innoituksensa hetkinä identisoiv kunnan Oulunsakin.

P a n u.